

**Štátna veterinárna a potravinová správa
Slovenskej republiky
Botanická 17, 842 13 Bratislava**

Číslo: 8/2016-365

Dňa: 12.07.2016

Účinnosť od: 15.07.2016

Manuál

**pre výkon úradnej kontroly v prevádzke liehovarnického závodu na
pestovateľské pálenie ovocia**

Manuál vypracoval a za jeho aktualizáciu
zodpovedá: Ing. Ján Novysedlák

Štátna veterinárna a potravinová správa
Slovenskej republiky
Botanická 17
842 13 Bratislava

Schválil: **Prof. MVDr. Jozef Bíreš, DrSc.**
ústredný riaditeľ

OBSAH

strana

Zoznam použitých skratiek	2
Úvodné ustanovenia	2
Vymedzenie pojmov	2 - 3
Základný legislatívny rámec	3
Postup pri výkone úradnej kontroly	4 - 6

Zoznam použitých skratiek

ES	Európske spoločenstvo
MPRV SR	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky
ŠVPS SR	Štátna veterinárna a potravinová správa
RVPS	Regionálna veterinárna a potravinová správa
PPP	Prevádzkovateľ potravinárskeho podniku
PPePá	Prevádzkovateľ pestovateľskej pálenice
HNM	Hodnotenie na mieste
ÚKP	Úradná kontrola potravín
KIČ	Kontrolno-inšpekčná činnosť

Čl. 1

Úvodné ustanovenia

Manuál pre výkon úradnej kontroly v prevádzke liehovarnického závodu na pestovateľské pálenie ovocia **bol vypracovaný pre zabezpečenie jednotného postupu pri kontrole výroby ovocných destilátov** v pestovateľských páleniciach, ktoré sú v kompetencii orgánov ŠVPS SR.

Čl. 2

Vymedzenie pojmov

Potravinárskym podnikom – je aj Liehovar na pestovateľské pálenie ovocia – „Pestovateľská pálenica“, nakoľko podľa článku 3 odsek 2 nariadenia (ES) č.178/2002 EP a Rady z 28.januára 2002, ide spravidla o ziskový súkromný podnik, ktorý vykonáva činnosť súvisiacu minimálne s výrobou (destiláty) a spracovaním (ovocie/kvas) potravín.

Prevádzkovateľom potravinárskeho podniku – je aj prevádzkovateľ pestovateľskej pálenice, pretože ide o právnickú alebo fyzickú osobu, ktorá prevádzkuje liehovarnický závod na pestovateľské pálenie ovocia.

Liehovarnickým závodom – na účely zákona Národnej rady Slovenskej republiky č.467/2002 § 2 ods.3 písm. p) z 2.júla 2002 o výrobe a uvádzaní liehu na trh, sa rozumie závod na výrobu liehu a spracovanie liehu, ktorým je aj liehovar na pestovateľské pálenie ovocia, liehovar, ktorý **poskytuje službu pestovateľom a lieh vyrába len zo suroviny dodanej pestovateľmi a nie z vlastných zdrojov.**

Podľa zákona o potravinách: Úradná kontrola potravín (ÚKP) – znamená akákoľvek forma kontroly, ktorú vykonáva príslušný orgán alebo spoločenstvo s cieľom overenia dodržiavania potravinového a krmivového práva a predpisov o zdraví zvierat a o starostlivosti o zvieratá. ÚKP sa vykonáva na všetkých stupňoch výroby, spracúvania a distribúcie potravín.

Zákon o potravinách sa nevzťahuje na:

- a) prvovýrobu na súkromné domáce použitie alebo
- b) na domácu prípravu, manipuláciu alebo skladovanie potravín na súkromnú domácu spotrebu.

Všeobecné požiadavky o hygiene potravín (aj v pestovateľských páleniciach) sú ustanovené v nariadení (ES) č.852/2004 EP a Rady. Podľa čl.1 ods. 2 písmeno b) tohto nariadenia, sa síce toto nariadenie nevzťahuje na domácu prípravu potravín, manipuláciu s nimi alebo ich skladovanie na súkromnú domácu spotrebu, avšak vzhľadom k tomu, že pestovateľská pálenica, ktorá je výrobcom potravín, je potravinárskym podnikom, nie je možné prípravu destilátu považovať za „domácu“.

Preto Štátna veterinárna a potravinová správa SR je kompetentným orgánom pri kontrole dodržiavania požiadaviek nariadenia o hygiene potravín v pestovateľských páleniciach.

Čl. 3

Základný legislatívny rámec

NARIADENIE (ES) č.178/2002 EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY z 28. januára 2002, ktorým sa ustanovujú všeobecné zásady a požiadavky potravinového práva, zriaďuje Európsky úrad pre bezpečnosť potravín a stanovujú postupy v záležitostiach bezpečnosti potravín.

NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY (EÚ) 2017/625 z 15. marca 2017 o úradných kontrolách a iných úradných činnostiach vykonávaných na zabezpečenie uplatňovania potravinového a krmivového práva a pravidiel pre zdravie zvierat a dobré životné podmienky zvierat, pre zdravie rastlín a pre prípravky na ochranu rastlín...(ďalej len „nariadenie 2017/625“).

NARIADENIE (ES) č.852/2004 EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY z 29. apríla 2004 o hygiene potravín.

ZÁKON Národnej rady Slovenskej republiky č.152/1995 Z. z. o potravinách v znení neskorších predpisov.

ZÁKON Národnej rady Slovenskej republiky č.467/2002 z 2.júla 2002 o výrobe a uvádzaní liehu na trh.

VYHLÁŠKA Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky č.653/2002 z 11.novembra 2002 o prevádzkovaní liehovarnického závodu na pestovateľské pálenie ovocia a o spôsobe použitia vzoriek liehu.

Čl. 4 Postup pri výkone úradnej kontroly

A) KONTROLA PLNENIA PODMIENOK PRE VYDANIE POVOLENIA

- 1) Na základe žiadosti prevádzkovateľa pestovateľskej pálenice o vydanie dokladu, ktorý je súčasťou iných dokladov pre vydanie povolenia vyrábať ovocné destiláty v liehovare na pestovateľské pálenie ovocia, vykoná inšpektor RVPS u PPePá úradnú kontrolu na požiadanie (nie je spoplatnená) podľa zákona NR SR č.152/1995 Z. z. o potravinách v znení neskorších predpisov. Povolenie činnosti vydané MPRV SR vychádza z platných právnych predpisov Slovenskej republiky - zákon NR SR č.467/2002 z 2.júla 2002 o výrobe a uvádzaní liehu na trh.
- 2) Pri kontrole inšpektor overuje požiadavky upravené zákonom o potravinách a osobitnými predpismi, najmä nariadením č.178/2002 v platnom znení, nariadením č.2017/625 a nariadením č.852/2004 v platnom znení.
- 3) Inšpektor vypracuje záznam o úradnej kontrole potravín v zmysle Pokynu ŠVPS SR č.2/202 zo dňa 7. januára 2020, ktorým sa ustanovujú pravidla výkonu úradnej kontroly potravín podľa zákona NR SR č.152/1995 Z. z. o potravinách v znení neskorších predpisov. V prípade potreby uloží opatrenia na zjednanie nápravy. Z kontroly plnenia opatrení vypracuje záznam o dodatočnej úradnej kontrole, ktorá bude spoplatnená.
- 4) Ak sú splnené podmienky pre prevádzkovanie liehovarníckeho závodu na pestovateľské pálenie ovocia, RVPS vydá doklad – „**Stanovisko pre liehovarnícky závod na pestovateľské pálenie ovocia**“, požadované zákonom NR SR č.467/2002, § 3 ods. (3) písmeno k). Vzor dokladu tvorí prílohu tohto manuálu.

B) PLÁNOVANÁ KONTROLA V ZÁVODE NA PESTOVATEĽSKÉ PÁLENIE

1) Kontrola dokladov potrebných k podnikateľskej činnosti

Inšpektor RVPS overí, či PPePá má povolenie z MPRV SR na výrobu liehu v liehovarníckom závode na pestovateľské pálenie ovocia, ktorý je vyrábaný zo suroviny dodávanej pestovateľmi a nie z vlastných zdrojov. Súčasťou dokladov žiadateľa o povolenie je okrem iných, aj výpis z obchodného registra žiadateľa, posudok štátneho okresného hygienika, doklad orgánu potravinového dozoru o splnení podmienok ustanovených zákonom o potravinách č.152/1995 Z. z. v znení neskorších predpisov.

2) Kontrola suroviny (kvasu)

Ovocie alebo kvas pestovateľa a tiež aj destiláty vyrobené v pestovateľskej pálenici sú podľa článku 2 nariadenia (ES) č.178/2002 potravinami, pretože sú určené na ľudskú spotrebu alebo sa predpokladá, že sú na ňu určené.

- a) Inšpektor RVPS skontroluje, či PPePá prijal kvas na základe písomnej žiadosti pestovateľa o výrobu destilátu podľa vzoru žiadosti, ktorá tvorí prílohu citovanej vyhlášky. Kvalita kvasu závisí od ovocia, ktoré by malo byť vyzreté (so stupňom zrelosti stúpa obsah cukru a obsah aromatických látok). Ovocie by nemalo byť nahnité a plesnivé. Malo by byť odstopkované, do kvasu by sa nemala dostať tráva, lístie a vetvičky, pretože väčšie množstvo trieslovín vplýva na chuť – horkosť destilátu. Jemnosť destilátu sa zvýši aj odkôstkovaním ovocia.

- b) Je potrebné aby inšpektor zameral kontrolu aj na používanie nádob v ktorých pestovatelia dodávajú kvas. Nádoby s kvasom by nemali byť z plechu, z pozinkovaných alebo inak povrchovo upravených kovových nádobách, v obaloch z plastu, ktoré neboli určené na potravinárske účely alebo ktoré chuťou alebo vôňou vykazujú znaky cudzích prímiesí, ktoré by mohli ovplyvniť kvalitu destilátu alebo znehodnotiť technologické zariadenie liehovaru. Inšpektor overí, či PPePá odmietol prijať kvas v takýchto nádobách.
Najvhodnejšie kvasné nádoby sú nerezové. Najčastejšie sa používajú plastové nádoby - treba poznať ich zloženie, aby nedochádzalo k vylúhovaniu zmäkčovadiel.
- c) Nakoľko legislatíva - vyhláška č.653/2002 nepožaduje **písomné prehlásenia pestovateľa o súhlase so zmiešaním vlastnej suroviny so surovinami ostatných pestovateľov**, môže dôjsť k vyjadreniu nespokojnosti zo strany pestovateľa, a tvrdeniu, že prevzatý destilát od prevádzkovateľa pestovateľskej pálenice nepochádza z kvasu pestovateľa. Túto oblasť inšpektor nekontroluje. Táto činnosť je predmetom reklamačného konania.

3) Kontrola kvality vyrobeného destilátu

- a) Inšpektor RVPS overí, či PPePá umožňuje pestovateľovi kontrolu kvality vyrobeného destilátu a koncentráciu etylalkoholu.
- b) Sensorické hodnotenie na mieste (HNM) u ovocného destilátu pripraveného pre pestovateľa **inšpektor RVPS nevykonáva**. Hotový destilát inšpektor vyhodnotí na mieste, alebo doručí vzorku do laboratória, **iba v prípade**, keď je zo strany pestovateľa uplatnený podnet – sťažnosť na kvalitu a zdravotnú bezpečnosť vyrobeného destilátu v pestovateľskej pálenici a nie je spokojný s výsledkom pri uplatnení reklamácie u výrobcu. Vzorku zabezpečí pestovateľ.

4) Kontrola hygieny a sanitácie

- a) Kontrola hygieny a sanitácie prevádzkarne
- b) Kontrola hygieny technologických zariadení
- c) Kontrola osobnej hygieny zamestnancov

5) Kontrola evidencie

Inšpektor RVPS skontroluje, či PPePá má vypracovaný „Prevádzkový poriadok“, ktorý by mal obsahovať spôsob:

- a) preberania kvasu
- b) odovzdávania vyrobených destilátov pestovateľovi
- c) riešenia reklamácií a
- d) likvidácie výpalkov (výpalky sú bohaté na zvyškové kvasnicové proteíny, minerály a vitamíny – vedľajší produkt rastlinného pôvodu pri výrobe)

6) Záverečné ustanovenia

- a) Z každej vykonanej plánovanej úradnej kontroly v prevádzke liehovarnického závodu na pestovateľské pálenie ovocia inšpektor vyhotoví záznam o úradnej kontrole potravín v zmysle Pokynu ŠVPS SR č.2/2020 zo dňa 7. januára 2020, ktorým sa ustanovujú pravidla na vedenie záznamov o úradných kontrolách potravín podľa zákona č.152/1995 Z. z. o potravinách v znení neskorších predpisov. Výsledky kontroly sa uvedú ako samostatná príloha bodu III. citovaného pokynu, ktorej strany budú očíslované. Záznam je potrebné vypracovať ihneď po ukončení úradnej kontroly. Jeho kópiu poskytne inšpektor prevádzkovateľovi pestovateľskej pálenice.
- b) Keďže sa nejedná o klasického výrobcu potravín, ale výrobcu, ktorý vyrobí výrobok – destilát ako službu pestovateľovi, hodnotiaci list za účelom zaradenia PPePá do kategórie sa nevystavuje.
- c) Výkon kontroly u PPePá je potrebné naplánovať jedenkrát ročne. Keďže ide o služby sezónne, je potrebné výkon kontroly realizovať v tomto termíne. Informácia o potrebe naplánovať výkon úradnej kontroly ročne má odporúčací charakter. O tom, ako často bude vykonaná úradná kontrola u takýchto prevádzkovateľov, rozhoduje RVPS v pláne výkonu úradných kontrol na príslušný kalendárny rok.
- d) V prípade zistených nedostatkov je potrebné uložiť opatrenia na zjednanie nápravy v rámci zákona o potravinách a vykonať dodatočnú kontrolu.
- e) Zistenia evidované v zázname o úradnej kontrole je potrebné zapísať do programu KIČ.

Aktualizovaný dňa: 30.01.2020

Ing. Ján Novysedlák